

Motion till riksdagen

1988/89:Kr9

av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp)

med anledning av prop. 1988/89:129 med förslag till medelsberäkningar för Sveriges Radio m.m.

I regeringens propositionsförteckning för vårsessionen 1989 anges under Utbildningsdepartementet att regeringen avsåg att förelägga riksdagen en proposition om Sveriges Radios verksamhet m.m. Den här använda förkortningen synes av den nu avlämnade propositionen att döma böra uttolkas "med mindre".

En lång rad högaktuella mediefrågor pockar på politiska ställningstaganden. Föredragande statsrådet skriver själv: "Sedan några år tillbaka pågår omfattande förändringar i Sveriges Radio-koncernens omvärld. Utvecklingen av TV-sändande satelliter har medfört att ett stort antal nya TV-företag har kommit in på den europeiska marknaden."

Några förslag från regeringens sida föranleder dock inte detta.

Sedan den allmänna motionstiden i januari finns förslag från både folkpartiet och flera andra partier till en framtidsinriktad mediepolitik som utgår från den helt nya situation som den tekniska utvecklingen lett till.

Men regeringen har inte kunnat samla sig till något eget förslag.

Den 2 april 1989 sköts den nordiska telekommunikationssatelliten Tele-X upp från Franska Guyana med en Ariane 2-raket. Det är fortfarande oklart hur Tele-X skall användas.

Men regeringen har inga förslag att redovisa.

Inom Sveriges Radio-koncernen genomfördes under arbetsåret 1987/88 en särskild studie, den s.k. SR-studien, i syfte att ange förutsättningarna för en under 1990-talet framgångsrik radio och television i allmänhetens tjänst samt för att ge underlag för bedömning av verksamhetens inriktning och omfattning under år 1990 och därefter. Underlag härför var dels utvecklingen av Sveriges Radio-koncernens egen verksamhet, dels förändringarna i den svenska och internationella mediemiljön.

Inte ens här har regeringen några förslag att redovisa.

Sammanfattningsvis står regeringen alltså tomhänt, ja, närmast handfallen, inför alla de frågor som den nya mediesituationen aktualiserar.

En liberal mediepolitik

I partimotioner, väckta i januari 1988 och januari 1989, liksom i en programskrift med titeln "En politik för frihet, mångfald och kvalitet i etern" från augusti 1988 har folkpartiet redovisat sin syn på den framtida etermediepolitiken.

Enligt vår mening måste en framåtsyftande etermediepolitik inriktas på

tre mål, som tillsammans bör vara riktninggivande i ett demokratiskt kultursamhälle. nämligen yttrande- och informationsfrihet, mångfald och kvalitet.

Det är viktigt att Sveriges Radio förblir ett public serviceföretag, dvs. står i allmänhetens tjänst. Också i fortsättningen skall SR förmedla information och utbildning, kulturella upplevelser och god underhållning till svenska folket. Ambitionerna skall sättas högt. Verksamheten skall liksom hittills finansieras med mottagaravgifter, inte med reklamintäkter.

Sveriges Radios medelsbehov

Sveriges Radios styrelse har i sin anslagsframställning angivit följande mål för verksamheten under 1990-talet:

- De svenska programmen måste breddas och stärkas. Kulturproducentrollen måste utvecklas.
- Mångfalden i programutbudet måste öka för att publiken skall få fler valmöjligheter.
- Rättigheter att sända stora evenemang måste kunna förvärvas så att hela befolkningen kan ta del av dessa.

SR lyfter också uttryckligen fram behovet av kvalitet i programutbudet framför önskemål om ökad kvantitet genom t.ex. längre sändningstid.

Sveriges Radios styrelse överlämnade den 14 oktober 1988 till regeringen SR-studien, Sveriges Radios verksamhetsplan 1990-1995. I anslutning till detta hemställde SR:s styrelse att SR-koncernen — inom ramen för sitt utvecklingsprogram för perioden 1990-1994 — för den avgiftsfinansierade verksamheten år 1990 skulle tilldelas 100 milj. kr. i 1987/88 års prisnivå utöver vad som tidigare äskats.

SR-styrelsen anför därvid att SR-koncernen under perioden 1978/79 — 1988/89 till övervägande del använt resurstillskotten till regionalisering, lokalradio och minoritetsprogram. Under större delen av perioden har samtidigt ett rationaliseringskrav (motsvarande två procent per år) genomförts, i stort sett enligt osthyvelprincipen.

En omfördelning har dock gjorts så att Lokalradions fortsatta uppbyggnad har finansierats under denna period. Genom omfördelning av resurser har också på vissa områden marginella kvalitetshöjande åtgärder vidtagits. Däremot har inga externa tillskott kunnat utnyttjas för att därutöver i kvalitetshöjande riktning påverka omfattningen av och innehållet i programutbudet.

I ett längre perspektiv är denna utveckling — uttunningen av viktiga programområden — oacceptabel från såväl mediepolitiska som kulturpolitiska synpunkter. Den står i strid med av statsmakterna angivna uppgifter för SR-koncernen som ett rundradioföretag i allmänhetens tjänst.

Sveriges Radio styrelse finner det angeläget att under den närmaste femårsperioden skapa förutsättningar för att motverka denna uttunning av programutbudet.

Resursförstärkningar under femårsperioden är bl.a. nödvändiga för att Lokalradion (LRAB) på ett för publiken meningsfullt sätt skall kunna ut-

nyttja inträdet i FM4 och för att de 25 lokalradiostationerna skall kunna utveckla ett brett och mångsidigt lokalt programutbud, anpassat efter förhållanden inom resp. lokalradiostations område.

För att FM4-nätet skall kunna utnyttjas för annat än lokalradio, måste investeringar göras så att nätet kan riksmatas med program.

I den snabbt föränderliga mediemiljön är det dessutom angeläget att stärka Riksradios (RR) och Sveriges Televisions (SVT) ställning hos lyssnare och tittare. SR-företagen skall erbjuda ett mångfaldigt utbud av program som är bildande, kunskapsberikande och underhållande, som skildrar svensk verklighet och som värnar om Sveriges nationella identitet och kultur och om det svenska språket.

SR:s styrelse redovisar följande planer för programbolagen:

Lokalradion och Riksradion

1. Båda bolagen har ansvar för att i utbudet av radioprogram i fyra kanaler inte samtidigt sända likartade program utan eftersträva mångfald för publiken.
2. Båda bolagen bör ansvara för produktion och distribution av program för språkliga minoriteter. De har dessutom skyldighet att upplåta sändningsutrymme för UR:s program.
3. När FM4 kan riksmatas avser koncernstyrelsen att — efter samråd med berörda programföretag — överväga i vilken utsträckning RR:s minoritetsspråksprogram och i rikskanal distribuerade UR-program kan sändas över FM4-nätet. Inom ramen för programbolagens uppdrag skall programmen sändas så att de bäst betjänar sina respektive målgrupper.

Lokalradion

4. Resurstillskotten bör användas för LRAB:s uppgift att spegla den lokala verkligheten med lokala program av hög kvalitet. Resurstillskott får inte användas för att producera och sända musikprogram med främsta syfte att öka sändningstiden.

Riksradion

5. RR bör i P2 sända seriös musik dygnet runt med undantag för tider då kanalen utnyttjas för utbildnings- och minoritetsspråksprogram.
6. Resurstillskott skall härutöver i huvudsak disponeras för att öka utomstående medverkan, levande musik och såväl egen produktion som utomstående medverkan inom områdena kultur, nyheter och samhälle.

Sveriges Television

7. Nuvarande sändningstider bör inom femårsperioden inte utökas annat än möjligen för ökad reprisering och för ett utökat utbud av program för barn och ungdom.
8. Resurstillskottet bör således i huvudsak användas för svensk nypro-

duktion, företrädesvis med utomstående medverkande och genom utläggningar, samt för att förstärka de regionala programmen. Inköp av utländska program skall, mätt i sändningstid, reduceras i motsvarande mån som den svenska nyproduktionen ökar.

9. Resurstillskottet skall i stort sett fördelas på gestaltande program, dokumentärer samt nyhets- och aktualitetsprogram.

Utbildningsradion

10. Resurstillskott skall huvudsakligen användas för utveckling av den regionala programverksamheten inom radio och program för gymnasieskolan.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår nu i sin proposition att Sveriges Radio får en förstärkning om 41,6 milj.kr. utöver sedvanlig kostnadskompensation.

Regeringen är däremot inte beredd att tillstyrka att ytterligare medel tillförs Sveriges Radio-koncernen. Föredragande statsrådet anför att "frågan om Sveriges Radio-koncernens roll och resursbehov i den nya mediemiljön behöver prövas i ett vidare sammanhang".

Därmed reduceras kraftigt möjligheterna för Sveriges Radio att planera för sin verksamhet under de närmaste åren. Trots ett omfattande och väl genomarbetat material i SR-studien kan regeringen inte bestämma sig ens om public serviceföretagets roll i framtiden.

De starka motsättningarna inom socialdemokratin inför frågorna om ökad frihet i etern, om en tredje från Sveriges Radio fristående nationell TV-kanal och om lokala TV-sändningar leder till handlingsförlamning inte bara inför de framtida etermediafrågorna utan också inför Sveriges Radios uppgifter och behov.

För folkpartiet är det en självklarhet — och en hederssak — att Sveriges Radio som ett företag i allmänhetens tjänst måste tilldelas sådana resurser att man framgångsrikt kan hävda sig i förhållande till alla de fristående satellitkanaler som nu konkurrerar med Sveriges Radio.

I avtalen mellan staten och programföretagen — TV, riksradiation, lokalradiation och utbildningsradion — ställs många och viktiga krav på programverksamheten. Förutsättningen för att kunna tillgodose och upprätthålla kraven på kvalitet och mångfald är självfallet att rimliga resurser ställs till Sveriges Radios förfogande.

Sveriges Radio har tillsammans med sina programföretag lagt ned ett stort arbete på SR-studien. Vi hade räknat med att regeringen åtminstone skulle vara beredd att godta den planering inför de första åren av 1990-talet som Sveriges Radio funnit både önskvärd och nödvändig i ljuset av den ökande etermediekonkurrensen.

Men inte heller här har regeringen någon åsikt eller något förslag.

Det är då viktigt att alla goda krafter som finns i riksdagen kan samla sig till ett ställningstagande.

Folkpartiets förslag

Mot. 1988/89
Kr9

Folkpartiet har i en partimotion i januari 1989 utförligt redovisat förslag för en framtidsinriktad etermediepolitik. Av den framgår klart att vi vill verka för en avsevärt ökad frihet i etern men samtidigt slå vakt om Sveriges Radio som ett företag i allmänhetens tjänst.

Vi kan ställa oss bakom den planering som Sveriges Radios styrelse redovisat i SR-studien. Det är viktigt att den kvalitativa förstärkningen av programbolagens verksamhet kan påbörjas redan år 1990 så som koncernens styrelse förordat. Vi föreslår därför att riksdagen i avvaktan på att mera definitivt ställningstagande till förslagen i SR-studien för den avgiftsfinansierade verksamheten inom SR-koncernen beräknar 75 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit för kalenderåret 1990.

Genom höjningen av TV-licensen kommer enligt propositionen radiofonden att under andra halvåret 1989 tillföras medel i sådan omfattning att underskottet i radiofonden kan täckas. För kalenderåret 1990 beräknas radiofonden genom licenshöjningen få ett tillskott i storleksordningen 350 milj. kr. Regeringens förslag innebär att av detta belopp omkring 165 milj. kr. skall utgå som kostnadskompensation och att 41,6 milj. kr. skall utgöra en anslagsförstärkning. Vårt förslag att ytterligare 75 milj. kr. skall anvisas till Sveriges Radio för år 1990 rymms inom den ram som radiofonden får efter licenshöjningen.

Hemställan

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs

att riksdagen godkänner det förslag till medelsberäkning för den avgiftsfinansierade verksamheten inom Sveriges Radio-koncernen som ovan redovisats och som innebär ett tillskott till koncernen på 75 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit.

Stockholm den 11 april 1989

Jan-Erik Wikström (fp)

Margareta Fogelberg (fp)

Lola Björkquist (fp)

Christer Eirefelt (fp)